

אוסף סיפורים 'תקיא'

מתוך "ליקוטי שמואל"

מלוקט ועורך ש. אייזיקוביץ

eisikovits1@gmail.com

האסיר ברומניה (הרב שמעון טיקוצקי - 'המבשר תורני')

חודש אייר שנת תש"ט, הרבי הקדוש ר' מרדכי שלמה מבאיאן ז"ע מגיע לביקורו הראשון בארץ ישראל שמעורר התרגשות עצומה בקרב רבבות חסידים ואנשי מעשה. תור אדיר משתרך ליד בית האכסניה, המוני חסידים מבקשים להיכנס לקודש פנימה, לחדרו של הרבי, להזכיר עצמם לישועה וברכה. אחד מהם הוא הרב החסיד בנש"ק ר' זאב וועלוויל דברמדיקר ז"ל, המשמש בקודש לבית באיאן, שנושא עמו 'הזכרה' לישועה דחופה. בתוככי החדר, אל מול פניו המאירות של הצדיק, הוא מגלה את אשר על ליבו: "אחי היקר, הרה"ח ר' עקיבא, המתגורר ברומניה, תחת השלטון הקומוניסטי, הושלך לבית הכלא הרומני על לא עוול בכפו, רק בגלל היותו יהודי ירא וחרד. הוא נמצא שם בתנאים לא אנושיים, בסבל נורא. בקשתי שטוחה לפני הרבי שיעורר נא רחמים עבדו, שיזכה לצאת מאפילה לאורה, משעבוד לגאולה."

"אמור נא וועלוויל" פונה הרבי אל ר' זאב, כולו אחוז שרעפי קודש, "האם ברומניה נהוג כיום 'האבר' (- שוחד ברומנית)?"

"כפי הידוע לי" משיב ר' זאב בעגמומיות. "היום זה כבר לא פשוט. פעם ניתן היה לשחד יחסית בקלות את הפקידים הרומנים, עם סכום כסף לא גדול, אבל מאז עלייתו של השלטון הקומוניסטי כולם פוחדים לקחת שוחד. צריך סכום כסף גדול מאוד כדי להצליח לשחד מישהו."

נר' מגיב הצדיק, "ה' יעזור."

רק בצאתו מן הקודש פנימה תופס ר' זאב את עצמו. מבין שטעה. "הרבי לא התעניין אצלך 'סתם' אם נותנים שוחד ברומניה או לא" הרהר לעצמו כחסיד בר דעת. "הרבי בשאלתו ביקש לפעול שאחיק ישתחרר באמצעות שוחד בסכום קטן, אבל אתה בתשובתך קלקלת." אך את הנעשה כבר לא היה להשיב.

הרבי מבאיאן עדיין שוהה בביקורו בארץ ישראל, באחד הימים מצלצל הטלפון בביתו של הצדיק הירושלמי הגה"צ רבי אריה לוי זצ"ל, שנודע גם בכינויו 'רב האסירים', הודות למסירותו למען האסירים היהודים בתקופת המנדט הבריטי בארץ ישראל ועד אחרית ימיו. "מדברים מבית האכסניה של הרבי מבאיאן", נשמע אחד הגבאים מעבר לקו. "הרבי רוצה לבוא לבקר בביתכם בשעה הקרובה, האם זה אפשרי?". רבי אריה משקלל במהירות את הדברים במוחו. "לא" הוא בוחר להשיב. "לצערי לא יתאפשר לי בשעה הקרובה לקבל את פני הצדיק בביתי."

בענוותנותו לא רצה רבי אריה להטריח את הרבי מבאיאן להגיע אליו הביתה, הוא השיב אפוא בשלילה ומיהר להזמין מונית ונסע בעצמו לאכסנייתו של הרבי מבאיאן, כדי לחסוך לרבי את הטרחה. בהגיעו לבית האכסניה מצא כבר מונית מוזמנת מחכה בחזית הבית. מתברר שהרבי מבאיאן כבר התכוון לצאת לבקר את הרבי מגור, הרה"ק בעל ה'בית ישראל' ז"ע.

כיון שנראו פניו של רבי אריה בבית האכסנייה מיד השתנו התוכניות, הוא נקרא לחדרו של הרבי מבאיאן שקיבל את פניו בחמימות ובכבוד גדול וכיבד אותו לשבת בחדרו. "האם יש בידכם סיפור על הרבי [המהר"א] מבעלזא שליט"א?" פונה אליו הרבי בשאלה. כל הנוכחים בחדר נאחזים השתוממות למשמע השאלה. הדבר היה עוד בחיי חיותו של הרבי הקדוש מהר"א מבעלזא זי"ע, ומה גם שרבי אריה לוי כידוע לא השתייך לעדת החסידים, וכי מהיכן יהיה לו סיפור על הרבי מבעלזא? נראה היה בבירור כי הרבי יודע על סיפור שיש באמתחתו של רבי אריה, ומבקש בכוונה טמירה לשמוע אותו. רבי אריה מהרהר קלות, מוריד את ראשו לכמה רגעים. "האמת היא שלא כל כך קל להיכנס אל הרבי מבעלזא שליט"א, לא זכיתי להיכנס אליו הרבה, אבל כן, אם הרבי שואל, יש עמי סיפור נפלא אודותיו."

ור' אריה מתחיל לספר: שמש חמימה של שבת בצהרים הפציעה בתכול השמים, מעל 'מגדל דוד' וחומות העיר העתיקה. לא הרחק, ב'מגרש הרוסים', בית הסוהר שהקים המנדט הבריטי, הופיעה דמותו של יהודי חבוש בשטריימל לא עבה, זקנו המלבין מפאר את צורתו, הלא הוא רבי אריה לוי.

מנהג עשה לעצמו רבי אריה לבקר מדי שבת בבית המעצר, לראות מה שלום אחיו היהודים העצורים, לראות אם יש מישהו הזקוק לעזרה בעיצומו של יום השבת. פקידי המשטרה שמכירים כבר את רבי אריה פותחים בפניו את השערים המסורגים, הוא צועד פנימה ופונה בקריאת 'גוט שבת' לבבית לעצירים היהודים, מתעניין בחמימות בשלומו של כל אחד, מעודד, מפזר נטפי חיזוק.

לפתע הוא מבחין בפנים לא שגרתיות, אברך חסידי היושב באחד התאים. "מה מעשיך כאן?" ניגש אליו ר' אריה בדאגה. לא היה צריך לשאול כלום. פניו של האברך העידו שהוא נקלע בטעות לבית הכלא, הוא לא 'שייך' לכאן. כנראה נפל עליו חשד בטעות. "האם אתה זקוק לעזרה כלשהי?" שואל ר' אריה. "לא" משיב האברך. "ה' יעזור שאשתחרר כאן מהר." "אולי בכל זאת?" לא מוותר ר' אריה, ליבו הרחום משתוקק לעזור ליהודי. "טוב, יש משהו אחד" נכנע בסוף האברך להפצרתו של ר' אריה. "חסיד בעלזא אנכי, מדי שבת בשעת אחר צהרים יש לי תפקיד קבוע מסוים שאני ממלא בקודש פנימה, בהיכלו של הרבי מהר"א שליט"א השוהה בימים אלו בשכונת קטמון בירושלים. "בעוד שעה יגיע הזמן בו עליי למלא את תפקידי, כשיראו שאני לא מגיע, יחכו עליי, נמצא שהרבי שליט"א ימתין עליי לחינם, הייתי שמח מאוד אם מישהו היה הולך ומודיע לרבי שלא יחכו עליי, כי אני נמצא כאן במגרש הרוסים."

ר' אריה שומע את הבקשה ונשימה עמוקה פורצת מגרונו. המרחק בין מגרש הרוסים לשכונת קטמון הוא כברת דרך לא קצרה, מהלך של שעה לפחות, הוא כבר לא אברך צעיר, זה מאמץ לא מבוטל. אך מידת החסד גוברת. "אני אצא עכשיו לקטמון" הוא מודיע לאברך הבעלזאי אסיר התודה. אחרי צעידה ממושכת בשמש הקופחת מתקרר רבי אריה להיכלו של הרבי מבעלזא בשכונת קטמון, הוא ניגש אל המשמשים בקודש כשבפיו בקשה "להיכנס אל הרבי בדחיפות."

"מה פתאום" עונים לו הגבאים, "בשבת הרבי אינו מקבל קהל." "יש לי שליחות מבית הכלא בעניין מסוים הנוגע לרבי בשבת, שאינו סובל דיחוי" משיב ר' אריה. המילים האחרונות פועלות את פעולתן, כעבור כמה דקות הוא נכנס אל הרבי ומוסר לו את דבריו של חסידו האברך מבית הכלא. הרבי מודה לו על שליחותו ונפרד ממנו לשלום.

ר' אריה יוצא מהקודש פנימה לרחובה של קטמון, כשלפתע נשמעת הקריאה "ר' אריה, ר' אריה". הוא מסתובב לאחוריו ומגלה את אחד המשמשים בקודש קורא לו לחזור. "הרבי קורא לכם." סב ר' אריה על עקביו ונכנס ביראת קודש אל הרבי. "במחילה מכבודכם" פונה אליו הרבי מהר"א, "אם תוכלו למסור לאברך שמותר לו לאכול מהאוכל שנותנים לו בבית הכלא, הוא הרי אינו בביתו, ואינו צריך להחמיר כולי האי..."

שוב יוצא ר' אריה מן החדר כשברכותיו של הצדיק מלוות אותו, מחיש את פסיעותיו בזריזות, כשבמוחו הוא מנסה לחשב את מסלולו. "קודם אכנס לביתי שבשכונת 'מחנה יהודה' לטעום משהו, לנוח מהדרך הארוכה, אחר כך אמשיך ואלך שוב למגרש הרוסים, למסור את דבריו של הרבי מבעלזא לחסידו." "ר' אריה, ר' אריה" נשמעת לפתע קריאה. הוא מפנה את ראשו מופתע לאחור ומגלה, שוב, את אותו גבאי קורא בשמו. "הרבי קורא לכם שוב." ושוב חוזר ר' אריה על עקביו, נכנס אל הרבי מבעלזא שפונה אליו ברחימאיות: "בבקשה ר' אריה, אל תיכנסו קודם הביתה לטעום משהו, קודם כל גשו ל'מגרש הרוסים' ומסרו את דבריי לאברך היושב בבית הכלא, הרי רחמנות עליו, הוא בטח לא אכל מאומה כל היום..." ר' אריה נרעש מ'תפיסת המחשבה' של הרבי מבעלזא וכמובן שפנה לפני הכול ל'מגרש הרוסים' ומילא את השליחות נאמנה.

את כל הסיפור הזה מספר בעל המעשה, הגה"צ רבי אריה לויין עצמו באוזני הרבי מבאיאן ז"ע שמטה אוזן לכל מילה ומפטיר בהתפעלות עצומה, מרטיטת נפש: "אזא אהבת ישראל – כזו אהבת ישראל מופלאה, כזו אהבת ישראל..."

כזו מסירות ודאגה ליהודי היושב בבית האסורים... לאחר שכילה רבי אריה את הסיפור נפרד ממנו הרבי מבאיאן לשלום, כשלעניי כל נגלה שלמעשה זו הייתה מטרת הביקור: הרבי ביקש לשמוע ממנו את הסיפור הזה.

לא באנו בסוד קדושים, אך חסידים בעלי דעת שבאו בסוד העניינים, הבינו שהרבי ביקש לשמוע את 'סיפור צדיקים' זה, המלא באהבת ישראל, דאגה ומסירות ליהודי היושב בבית הכלא, כדי לעורר ולהמשיך בכוחו ישועה לחסידו, הרה"ח ר' עקיבא דרברמדיקר, הכלוא ברומניה. ואכן, בחסדי שמים זכה הרה"ח ר' עקיבא ז"ל להיחלץ מהכלא הרומני הנודע לשמחה. בדרך לא דרך הצליח להימלט מרומניה ולהגיע בריא ושלם לארצות הברית. לימים, כשסיפר לו אחיו ר' זאב על שאלתו של הרבי אודות ה'שוחד' הנהוג ברומניה

ועל מה שהשיב לו לפי תומו, קפץ ר' עקיבא ואמר לו בסערת נפש:

"אין לך מושג כמה שילמתי ביקור על ה'תשובה' שלך... אכן, נאלצתי לתת את כל כספי וחסכוניותי (בלשונו 'די גאנצע מאראך פון די ביינער' – את כל לשד עצמותיי) לרשעים האלו בתור שוחד, כדי שישחררו אותי". - אך נפשו הייתה לו לשלל.

הגרב שהציל (מעובד מפי נכדו ר' מרדכי גוטמן, משפחת שוסטר ממונסי ניו-יורק)

אביב ה'תרע"ו. מרדכי גוטמן התבונן בנוף המופלא שסביבו, הקשיב לשקט והרשה לעצמו לשאוף מעט אוויר צח. לאחר חודשים ארוכים של לחימה בלתי פוסקת בחורף, סוף סוף השמש יצאה.

היה זה בעיצומה של מלחמת העולם הראשונה. מיליוני בני אדם ל"ע כבר קיפחו את חייהם במלחמה מתמשכת ומיותרת זו. כחייל יהודי שומר מצוות המשרת בין חיילים גוים בצבא הקיסר הגרמני הרגיש כל העת, כי הוא נלחם מלחמה, שאינה שייכת לו בעל כורחו. בתקופת שירותו בשדות הקרב הוא היה עד לזוועות. על כל אלו נוספו הסבל וההצקות, שעבר מצד 'חבריו' ומפקדיו, שלעיתים התייחסו אליו גרוע יותר משהתייחסו לחיילי אויב שנקלעו לידיהם. רק לפני כמה ימים ראה את דוד, היהודי הנוסף ששירת בגדוד כשאחת מעיניו שחורה ואפו שבור ומדמם. כל חטאו היה שלא הסתתר מעיני 'חבריו' בעת שבירך ברכת המזון. מרדכי חיכה לרגע שבו יתבשר על שחרורו והיה מוכן לשלם על כך כמעט כל מחיר.

בבוקר הם נכנסו לכפר קטן ופסטורלי שאותו כבשו מידי הצרפתים. הכפר היה ריק. יושביו נמלטו בחרדה. מרדכי נשלח עם עוד חיילים לעבור בין הבתים ולבדוק, אם נותרו בהם חיילי אויב. עם סיום המשימה במקום הוקם בסיס צבאי קטן, שבו היו אמורים הם להתארגן עד למתקפה הבאה". חצי שעה הפסקה!", המפקד הכריז. רבים מהחיילים ניצלו את הזמן למנוחה קצרה. מרדכי החליט לנצל את ההפסקה כדי להסתובב מעט בין בתי הכפר, לנשום אוויר צח ולחשוב על מצבו.

הוא התיישב בחצר אחד הבתים הנטושים, התמתח קלות ובמוחו דמיין את יקריו. הוא חשב על אשתו שאינה יודעת דבר על גורלו, אם הוא חי או מת, בריא או פצוע. הוא חשב על בנו הפעוט שאותו ראה רק פעם אחת בחייו, על הוריו המייחלים לשובו. תמונות מחיי משפחתו עלו במוחו בזה אחר זה. הוא הביט סביבו, נתן לזיכרונות לשטוף אותו ולמלא את ליבו געגועים. מבטו נתקל בשמש השוקעת מעל ההרים, ואז הוא נזכר בבהלה - שעת השקיעה מתקרבת, והוא עדיין לא התפלל מנחה! מרדכי קפץ ממקומו וניגש אל הבית הסמוך. הוא פתח את הדלת, נתן לקרני השמש לחדור בעדה ולהאיר לפניו את הדרך, נכנס אל הבית בזהירות ומישש ליתר ביטחון את הרובה, שהיה תלוי ברישול על כתפיו. השטח היה נקי.

מרדכי נעמד מיד סמוך לאחד מקירות הבית וביקש להתחיל להתפלל. הוא שלח את ידו מתוך הרגל אל ראשו, אבל לתדהמתו ראשו היה גלוי. כנראה ברגע של חוסר תשומת לב הכובע נפל מראשו. מרדכי הביט בשעונו. נותרו לו רק שלוש דקות עד לסיום ההפסקה. אצל הגרמנים, כידוע, היה צריך לדייק. הוא התבונן סביבו בקדחתנות. הבית היה מבולגן למדי. נראה היה כי יושביו ברחו ממנו ברגע האחרון ובהפתעה גמורה. כלים מלכלכים ושרידים מארוחת צהרים היו מונחים על השולחן. ספר פתוח היה מוטל על הכורסה. זוג מגפיים כהים היו מונחים ברישול מתחת כיסא. מרדכי לא ראה סביבו שום דבר, שיכול היה לשמש לו ככיסוי ראש. בהברקה של חוסר ברירה הוא התכופף, חלץ את אחד ממגפיו והסיר את הגרב מרגלו. בלית ברירה החליט שהיא תשמש עבורו ככיסוי ראש. דחף את

רגלו בחזרה אל המגף, הניח את הגרב על ראשו כששוליה מכסים את אוזניו וחיך למחשבה על מראהו המוזר. אבל לא הייתה לו ברירה אחרת.

הוא שפסף ידיו, פנה אל הקיר והתחיל להתפלל. התפילה מילאה אותו בכוח. הוא שאב חיזוק מהמילים הקדושות, באמצעותן התפלל על החיילים היהודים הפצועים, על הוריו, על זוגתו ובנו הקטן שנותרו על אדמת גרמניה, כשהם חרדים לגורלו. תוך כדי תפילה מרדכי שמע קולות מחוץ לבית וחושיו נדרכו. הדלת נפתחה בתנופה. מרדכי כמעט קפא על עומדו אבל הוא החליט להמשיך בתפילתו. מפקדו נכנס אל הבית ועיניו יצאו מחוריהן בתדהמה. הוא הביט במחזה המוזר, שמולו חייל עומד ומדבר אל הקיר, עיניו עצומות וגרב ארוכה משתלשלת מראשו עד כתפיו. כמפקד מנוסה הסיק כבר את המסקנה המתבקשת. הלם קרב. "ווגל!", המפקד פקד על עוזרו הנאמן, "גוטרמן השתגע. שלח אותו מיד לחופשה. בבית כבר יטפלו בו כמו שצריך." בשעה שמרדכי עשה את דרכו הביתה, הגדוד שבו שירת הותקף בהפתעה על ידי חיילי האויב הצרפתי. מכל מאתיים וחמשים החיילים איש לא ניצל, מלבד איש אחד מטורף המדבר אל הקיר, כשגרב מנחת על ראשו...

הצ'ק האחרון (גל' השגחה פרטית)

מספר אהרון קליין מבני ברק. קרוב משפחה שלי סיפר לי על מהלך מדהים שנמשך חמש שנים. וכך הוא מתאר: לא נולדתי כמו שאני היום. בימי הנעורים זכיתי לגלות את אור האמת וללמוד בישיבה. כשהגיע זמני להקים את ביתי, הקב"ה זימן לי זיווג הגון. שנינו רצינו להקים בית של תורה, ואני – חשקה נפשי ללמוד בכולל ולהיות אברך כפשוטו. הרגשתי שבשבילי זה חשוב אפילו יותר מאשר למי שנולד בבית שומר מצוות, שכן עליי להשלים את מה שהחסרת.

לקראת החתונה ניגשתי לסבי, שהיה אדם אמיד במיוחד, והיו לו הרבה כסף וגם דעה אישית. מאז ומעולם הוא טען, שמי שצריך כסף – שילך לעבוד. אין מתנות חינם. "סבא", אמרתי לו, "מה דעתך לתת לי מתנה לחתונה?" מתנה לחתונה זה בכל אופן משהו אחר מ'סתם' צדקה. כמה אתה רוצה?" הוא שאל. "מאה ושמונים אלף שקלים", עניתי. "מתנה יפה מאוד אתה מבקש", ענה לי סבא, "ואני מוכן לתת לך אותה." שמחתי מאוד על שעתה יהיה לי כסף בשביל כל הוצאות החתונה, אבל רגע אחר כך התלהבותי הצטננה לגמרי, כי סבא המשיך ואמר: "אני אתן לך את זה בשישים תשלומים של שלושת אלפים שקלים..." הוא לא שאל אם זה מקובל עליי, וכמו נכד טוב ומכיר טובה, אמרתי: "תודה רבה!" באותו רגע לא קלטתי איזו טובה טמונה בכך, ורק הצטערתי שאיני מקבל את כל הכסף בבת אחת, ועדיין עליי לכתת את רגליי ולחפש פתרון למימון הוצאות החתונה.

הלכתי לסבי השני – שהוא יהודי דתי, שומר מסורת. ממנו לא ביקשתי מתנה, רק הלוואה, אותה אחזיר בשישים תשלומים חודשיים, על ידי התשלומים של הסבא הראשון. קיבלתי את ההלוואה, ובסייעתא דשמיא היה לי כל מה שצריך. החתונה נחוגה כיאות לשמחת חתן וכלה, וזכינו להקים את ביתנו בשמחה.

אחרי החתונה אמר לי הסב השני: "אל תחזיר לי את ההלוואה. קח אותה כמענק, מתנה גמורה ממני לכבוד החתונה. בצ'קים שיהיו לך תשתמש לפרנסתך." וכך היה. התשלומים נפרשו על פני חמש שנים. בכל חודש נכנסו לבנק שלושת אלפים שקלים, וכך יכולתי לשקוד על התורה בנחת ובלי טרדת פרנסה. סבי, שלמרבה הצער לא שמר מצוות, נתן את חלקו מדי חודש בחודשו לפרנסת ביתנו המושטת על אדני התורה והיראה, וזכות זו עמדה לו.

כעבור חמש שנים, בדיוק ביום שהפקדתי את הצ'ק האחרון, אבא שלי מתקשר אליי ואומר לי מילה אחת: "סבא"... הבנתי הכול. סבא נפטר ביום שהצ'ק האחרון לפרנסת הנכד האברך הופקד בבנק. זה היה שקוף: החזקת התורה החזיקה את סבא בחיים. ביום שהוא סיים עם החזקת התורה, הוא נפטר. יהא החיזוק ממעשה זה לעילוי נשמתו.

הקנטוניסט (גל' מאורות הדף היומי)

תקופה מסוימת בימי חייו, היה החפץ חיים זצ"ל נודד בין ערים, כפרים ועיירות, כדי למכור את הספרים שחיבר.

ביום מן הימים נקלע הסבא קדישא לאכסנייה בוויילנא ונוכח ביהודי גדל גוף שנכנס אל המקום. הלה התיישב באחת על כיסא, במשפט קצר הורה להגיש לפניו את מנתו ותיכף ומיד נגס בה בתאוותנות, תוך כדי לגימות הגונות ממשקה חריף.

כמעט עמד החפץ חיים לגשת אל היהודי ולדבר עמו רכות, כי ראוי לו לשפר את התנהגותו, אך בעל האכסניה הקדימו וסיבר את אזניו כי כל מילים שבעולם לא תועלנה לו ליהודי זה. כבוד הרב יבין, הלה שירת בצבא ניקולאי, מזגו רותח וידו הכבדה - קלה. בפיו צָרָרֶת צְרוּרוֹת של קללות, ולעניות דעתי אין ראוי שכבוד הרב יתבזה בעימות עם הברנש. בעל האכסניה הוסיף והסביר, כי בגיל שבע שנים נחטף האומלל מביתו, עם קבוצת נערים. קנטוניסטים. נשלח לסיביר, גודל בין איכרים בורים וקשוחים עד גיל שמונה עשרה. ולאחר מכן שירת עשרים וחמש שנים בצבא ניקולאי. בעשרות השנים ששהה בין הנכרים הפך לפרא. לא ראה פרצוף יהודי. כבוד הרב, לצערי, גם היום אינו חפץ לראות. אל נא.

ארשת רחמים עגומה עלתה על פניו של החפץ חיים למשמע קורות חייו האומללים של הסועד. הוא קם ממקומו, בירכו ב"שלום עליכם" לבבי והושיט את ידו הרכה לשלום, תוך שהתיישב לצידו. "שמעתי", לחש החפץ חיים, "כי בהיותך ילד בן שבע נחטפת. האמנם כן הדבר? הוגלתה לסיביר הרחוקה, גדלת בין הגויים ולא זכית ללמוד תורה!? מה גדולה זכותך. למרות הצרות, הרדיפות והקשיים, נותרת יהודי! אשריך! מאושר הייתי לו היו לי זכויות כשלך!"

החפץ חיים הוסיף לתאר בכנות את הקשיים שחלפו על הילד האומלל, ועם כל משפט שיצא מפיו הקדוש הופשרה שכבה נוספת במעטה השריון שהעטה על עצמו הילד שהפך לחייל רוסי מגושם. דמעות נקשרו בעיניו. זיכרונות בית אבא ואמא הציפוהו באחת.

המילים שיצאו מלב חם וטהור ליטפו את נפשו המיוגעת ומילאוה בכיסופין שהיו חבויים בקרבו זה עשרות שנים, תחת חומות של קשיחות. בטרם סיים את דבריו, אמר לו החפץ חיים: "אדם שכמותך, אשר זכה למסור נפש ולקדש שם שמים, לו היית מקבל על עצמך לחיות מכאן ואילך כיהודי כשר, לא היה מאושר ממך בכל הארץ."
אמרו, כי אותו אדם לא עזב את החפץ חיים, דבק בו והיה לבעל תשובה גמור! המעשה המרטיט הזה סופר ויסופר מדור לדור, כדי להמחיש כי בכל יהודי חבויה הנקודה הטהורה, השורשית, שמקורה באותה שעה בה עמדו רגלי כולנו על הר סיני וזעקנו "נעשה ונשמע".

זית אחד (גל' מאורות הדף היומי)

חברי הדירקטוריון עמדו להתכנס.

מזכירים אפופי הילת חשיבות התרוצצו בינות חדרי המשרדים בהם נערכו הפגישות המקדימות לפני הישיבה הגדולה. תזכירים, פתקים ומרשמים הוחלפו בין עשרות אנשים שהשקיעו את מיטב כשרונם כדי להתמקד בנושא שלמענו זומנו. בשעה הנקובה נפתח אולם הכינוסים. דלתות העץ הכבדות הוסטו לצדדים ושולחן מרהיב התגלה לעיני הנוכחים. הם היו מורגלים בכך. סביב סודרו כיסאות מהודרים בסדר מופתי, כיאה וכיאות לרהיטים שהתכבדו לשאת עליהם את המיטב שבמיטב. ספרי חשבונות כרוכים בקפידה הונחו מול הכיסאות, משל היו ידיותיהם מכורכות העור אמורות לדפדף בהם. סמנכ"ל זריז השכיל לחלוף במסדרון מוקף בשבעה עוזרים קדחתניים וששה עשר קלסרים, מול עיניהם הבוחנות של חברי הדירקטוריון שהלכו לאיטם במסדרון המוביל אל חדר הישיבות. מזווית עינו הבחין בחדווה לאיד במנהל מחלקת התפעול הנסוג לאחור עם גודד עוזריו. הם שכחו את הקלסרים.

הישיבה נפתחה. יו"ר הישיבה קירב אל גופו את המיקרופון הגדול שעל השולחן, בלא שים לב כי המיקרופון הזעיר שהוצמד בקפידה אל דש מקטורנו נתלש ממקומו ומקפץ בחדווה לאורך עניבתו הבהירה. בערבו של יום אחד הטכנאים ישלם על כך במשרתו. למראה מבט זועף אחד של היו"ר, התפנה החדר מכל מי שלא הוכן עבורו כיסא והישיבה החלה. היו"ר הבהיר באופן שאינו משתמע לשתי פנים, כי הפגישה תארך שעות רבות ובמהלכה יזומנו בעלי מקצוע שונים להשמיע את חוות דעתם המלומדת לגבי הנושא העומד על הפרק. עם זאת, הוא הדגיש, אין הנוכחים צריכים לחשוף בפני בעלי המקצוע את הנושא בכללותו, אלא יתמקדו וישאלו ככל הנוגע לעניינו של בעל המקצוע בלבד.

לחיצת זרת יו"רית על מתג שקוף הפעילה מצגת שנחשפה בעת שנשמע זמזומם החרישי של הווילונות המוסטים. על הקיר הוצגו חיצים בעוביים שונים, משתרגים מנקודות שונות של הגלובוס אל נקודות אחרות.
חברת תעופה.

בתחתית הגלובוס הבהבה שורה אדומה שסיכמה את מספר הקילומטרים שמטוסי החברה גומאים בכל שנה.

ראשון בעלי המקצוע שהוזמנו לחוות את דעתם בפני המתכנסים, היה מומחה למשקל תעופתי. הוא נשא דברים כלליים על חסכון בדלק במטוסי החברה. חסכון בדלק מביא לצמצום בצוותי המתדלקים. בלאי המנועים פוחת ואפשר לצמצם את צוותי הטכנאים. כתוצאה מצמצום כמויות הדלק שעל המטוס לשאת, אפשר להעמיס עליו נוסעים נוספים, ואם...

הנוכחים כבר הכירו מזווית זו או אחרת את הנושא והמרצה הבא בתור היה אחראי המזון של חברת התעופה. הוא נשא בפניהם סקירה על כמויות המזון שנוסעי החברה צורכים לשנה. עגלות המזון המשמשות את הדיילים. צוות הטכנאים האחראי על ייצורן ותיקונן בעת הצורך. כלי רכב, נהגים ופועלים, הנושאים את העגלות על תוכנן ממטבחי החברה אל בטן המטוסים וחוזר חלילה. עלות רכישת המזון...

אם מרגל תעשייתי היה מצליח להתגנב אל החדר בשלב זה, הוא היה בטוח כי בישיבה זו עומדים לשנות את מערך התעופה של החברה באופן דרסטי. תוך כדי הישיבה הוא היה מדווח למפעיליו כי עדיין אין לו מושג מה מתרחש, אך הוא מוכן להתחייב בראשו כי מה שהיה - לא יהיה!

אחראי המזון פינה את מקומו לטובת... מגידל זיתים. חברי הדירקטוריון הכבירו בשאלות. באיזה שלב בחיי הזית הוא גם טעים וגם קטן. באיזה שלב בחיי הזית אפשר לשמור אותו גם ללא שמן רב. האם יש סיכוי לגדל זיתים בלי גרעינים. מה היה קורה... לאחר שעתיים הובא נושא הדיון אל מרכז האולם שני דיילים הדפו עגלת אוכל, עליה שלשה מגשים חד-פעמי, מן הסוג המוגש במטוסים. שני מגשים עמוסי אוכל מהביל ומגש נוסף, בפינתו הצטנע זית אחד בודד.

השף הראשי של החברה התכבד להסביר לנוכחים, כי ההבדל בין שתי המנות הגדושות בא לידי ביטוי בכך שבאחת מהן הוגשו חמשה זיתים ובזולתה הוגשו ארבעה זיתים. המגש השלישי, עם הזית הבודד, נושא את הזית החמישי שהופרד מארבעת חבריו. בלא שנשאל הסביר בחשיבות, כי לאחר קורס מיומנות וזריזות, עובד מסוגל להכניס כ-700 זיתים בשעה למגשי ארוחות ולסדרם כראות. זית אחד.

חברי הדירקטוריון התרוממו ממקומותיהם, הרימו את המגשים, משל ידעו לאמוד את ההפרש בין משקלם, בחנו את הזית מכל צדדיו, עד שהוא נאכל בחטף בידי חמדן שלא עמד בפיתוי.

בסיום שעות ארוכות של דיונים התבקשו אוסף רואי החשבון, עורכי הדין, כלכלנים ועוד, להכריע בשאלה החשובה: האם להפחית זית אחד מארוחתו של כל נוסע במטוסי החברה!

הם החליטו שכן.

השמועה מספרת כי באותה שנה חברת התעופה חסכה כסף רב! מאות אלפי זיתים, עם כל ההוצאות הנלוות אליהם. זית אחד שעושה כל כך הרבה.

***

שני לקחים עיקריים מפיק המעשה הזה. האחד, שכל זית שווה לא רק את מחירו הבסיסי, אלא יש לחשב גם את הסובב אותו, חישוב שנתי של דלק, משכורות, הוצאות

וכו'. זאת, ועוד: כל זית לבדו אינו דורש ישיבת דירקטוריון, אך כל הזיתים יחד מצטרפים למשהוא גדול שאי אפשר להתעלם ממנו. אם אתה שבוי בעולם העסקים, זו ההזדמנות עבורך ללמוד דווקא מעולם העסקים כמה חשובה הצטרפותך לשיעור תורה יומי. נכון, אתה רק "איש אחד". אך עליך לחשב את הסובבים אותך. בני משפחתך הקרובים והרחוקים, חבריך, ידידיך, מכריך, שותפיך לעבודה ולעסקים - מעגל רחב ולעיתים אף ענק. כל אלה יושפעו מכניסתך למעגל לומדי תורה. זה בטוח. נכון, אתה רק "איש אחד". אבל חשבת לעצמך מה המשמעות של המוני "איש אחד" שמגיעים כל יום לבית הכנסת ולומדים תורה? האחדות הנפלאה של העם היהודי באה לידי ביטוי דווקא בכך שמעשים של כל איש ואיש מצטרפים יחד למשהוא אחד גדול ונשגב.

כיפופי ידיים או אחד דואג לשני... (הגה"צ רבי אלימלך בידרמן – באר הפרשה)

מעשה היה ב'דרשן' שדרש לפני הציבור, באמצע הדרשה ניגש אליו אחד מה'עסקנים' ותחב בידו פתק קטן, הדרשן עיין בכתוב, והראה סימני התלהבות והתפעלות, ולהתרגשות השומעים גילה את אזנם, שזה עתה נתקבל סכום נכבד ע"י החפץ בעילום שמו על מנת לחלקו בין כל הנאספים כאן, ולמען הסדר הטוב – כדי שלא תפול תגרה בין הנאספים החליט שכל אחד יקח לעצמו 'חברותא' - סך הכל חמישים חברותות, ויתקעו כף יד, אחד בכף יד רעהו, וכל אחד ינסה לכופף יד רעהו ולהשפילה עד שתגיע לשולחן, ובכל פעם שיצליח וינצח יזכה בחמישה דולר.

מיד נחפזו ועטו על ה'מציאה' כמוצא שלל רב, ובזריזות התחלקו לחמישים והחלו ב'עבודת' כיפוף הידיים זה את זה. כעבור עשרה רגעים הכריז הדרשן עד כאן... עתה נתחיל בחלוקת הכסף כפי המגיע לכל אחד כמניין הפעמים שהצליח, הזוג הראשון ספר את מנין הנצחונות, והודיע, 'ראובן' הצליח שלושה פעמים יטול בשכרו 15 דולר ואילו 'שמעון' הצליח רק שני פעמים וזכה ב-10 דולר, אח"כ ניגש לזוג השני, וענו לו פחות או יותר כמו הראשונים, זה הצליח ארבע פעמים וזה הצליח פעם אחת בלבד, וקבלו שכרם המובטח להם, וכך על זה הדרך בכל שאר הזוגות, עד שהגיע לזוג האחרון, ולפליאת כולם השיבו שניהם כי כל אחד מהם הצליח שלוש מאות פעמים, וזכאי ליטול 1,500 דולר...

המה ראו כן תמהו, מה 'סוד' הצלחתם, השיבו השניים בפשטות גמורה, אתם ניסיתם להוריד איש את יד השני ובד בבד אחזתם בחזקה שהוא לא יצליח עליכם, נמצא שכל אחד השקיע כוחות מרובים ומחשבות רבות כיצד להתגבר כנגד השני, ואכן ההתנגדות הצליחה וממילא היו ה'נצחונות' רק מתי מעט, לאידך, אנו החלטנו יחדיו, תחת ה'מחלוקת' וההתגברות להפיל איש את יד רעהו, נסייע זה לזה, כל אחד יעזור לרעהו להורידו בנחת, וכך עשינו בתחילה הראשון כפף את יד רעהו ברגע אחד בהסכמת רעהו, ומיד חזר השני וכפף את הראשון בהסכמתו, שוב חזר הראשון והוריד יד השני ותיכף ומיד השני הורידו בחזרה, וכך המשכנו עד שכלה הזמן, וממילא הספקנו כל כך הרבה פעמים...

נמצא, כי כל אותם שהתאמצו והתייגעו הרי לא זו בלבד שלא הועילו ברוב עמלם אלא רק הפסידו ומנעו מעצמם רווח הרבה, ולא עוד אלא שכל העמל היה לחנם ורק הכאיבו לעצמם, אכן אלו שעשו במנוחה וברוגע מבלי התאמצות ויגיעה זכו עשרות מונים יותר... ויש במעשה זה לימוד גדול לדידן, כי הגם שצריך לעשות השתדלות, אך אין מקום להשתדלות מבוהלת ומטורפת מתוך לחץ ודאגה, כי לא תועיל ההשתדלות להרוויח לו מאומה יותר מהנקצב לו, ואדרבה היא מונעת את שערי הפרנסה, וגם מכלה כוחות הגוף והנפש לריק... אכן המשתדל מתוך יישוב הדעת ובאמונה בא-ל חי הרי הוא מוצא 'מאה שערים', ומתקיים בו מה שנאמר 'וברכתיך בכל אשר תעשה...'

עוד יש ב'מעשה' ללמדנו ארחות חיים, כי מי שהיה 'שקוע' בעצמו, וכל מחשבתו היתה נתונה אך ורק כיצד הוא יצליח וינצח – התייגע לחינם ולא הצליח אלא 'משהו'... אך מי שחשב על הזולת הביא ברכה מופלגת על עצמו...

ויסוד הדברים מפורש כבר ב'ערבי נחל' (בפר' מקץ, דרוש א' ד"ה ואמנם) בשם 'האלשיך' הקדוש (והוא גם מעניינא דיומא, בעמדנו בתוך שלושים יום קודם חג הפורים הבעל"ט), הנותן עצה טובה למי שזקוק לישועה, וז"ל: וכן הוא בפרטות באנשים פרטיים, אם יתחברו ב' אנשים באהבה אמיתית בלב שלם שכל אחד ייטיב להשני, ויהיה כ"כ האהבה ביניהם עד שכל אחד מהם לא יחשוב טובת עצמו, רק ישים כל מגמותיו אל טובת ותועלת חברו, אזי ממשיכים הנהגה זו על עצמם מהשי"ת, שכביכול יפנה מכל עסקיו ויחשוב רק להיטיב לאלו האנשים, כי נודע מה שאמרו רז"ל 'ה' צלך' (תהלים קכא ה), שכל מה שהאדם מתנהג, כך ממשיך על עצמו מהשי"ת. משא"כ האנשים שאין ביניהם אהבה גמורה, אף על פי שגם שנאה אין ביניהם, מ"מ כיון שכל אחד אינו חושב רק עניני עצמו ואינו נותן לב לטובת חברו, כך השי"ת אינו חושב ח"ו בטובתם. ולכן בכל עת צרה שיש ח"ו על האדם טוב לו שיתחבר באהבה גמורה עם ריע אחד או יותר... ובזה יגרום שכביכול יפנה עצמו מכל עסקיו ולא יחשוב רק בטובתו, וינצל מכל רע.

וכן היה במרדכי ואסתר, כי מרדכי לא חשב לעולם טובתו רק טובתה, לכן בהתוודע לו מענין בגתן ותרש ידע כי המציל את המלך מהמות ישיגהו יקר הרבה, לכן הגיד זאת לאסתר, ואמנם אסתר לא חשבה לעולם רק בטובת מרדכי ולכן הגידה למלך בשם מרדכי, ועי"ז עזר ה' להם, ולכל ישראל בזכותם, עכ"ד.

פרנסה היא מן השמים (גל' פניני בית לוי)

מסופר על יהודי שב"ה הצליח להקים בית, אבל לא הסתדר בפרנסה. הוא ניסה כמה סוגי עבודות ולא הצליח בהם. אמרה לו חמותו – ראיתי בעיניי מספר רב של פעמים, כיצד עזרת לאשתך להכין חלות ועוגיות, יש לך כישרון לאפיה. כדאי לך לפתוח קונדיטוריה, אשתך תעזור לך, ותראה שתוך כמה חודשים תהיה מספר אחד. הוא השיב לחמותו –

מדוע שיהיה לי כשרון לזה? ושוב אמרה לו חמותו – כדאי לך. הוא השיב לחמותו – טוב, אעשה שאלת רב מה לעשות.

לאותו יהודי היה רב שפסק לו בכל דבר ועניין. הוא בא לשאול את הרב – מה דעת הרב, האם לפתוח עסק כזה, והאם תהיה לי הצלחה ופרנסה טובה? השיב לו הרב – הפרנסה לא תלויה בכישרון. האם אתה חושב שכל מי שיש לו קונדיטוריה יש לו כישרון לכך? והאם זה משום שקיבל תעודה של אופה? לא, אלא הכל סייעתא דשמיא. תפתח קונדיטוריה, אבל דע לך שהפרנסה תבוא לך רק מן השמים. הוא פתח את העסק, ובמשך הזמן התחיל להכין מאפים טעימים, הגיעו לקוחות והיתה פרנסה בשפע, ממש הפלא ופלא, ובאמת לאחר זמן קצר הוא הלך לרבו והודה לו על ברכתו.

אבל לא עברה חצי שנה, ופתאום הוא שב לרבו בפנים נפולות. מה קרה? שאל אותו הרב. אמר לו אותו יהודי – מה אומר לרב, ברגע זה ראיתי שלט מול הקונדיטוריה שלי, "בקרוב תיפתח כאן קונדיטוריה חדשה", וכתוב על השלט את השם שלהם. זוהי רשת המוכרת בכל הארץ, ואני לא יכול להתחרות איתם. מה יהיה? הם כרגע לקראת סיום השיפוצים, וזה עניין של כמה ימים עד שהם יפתחו את הקונדיטוריה, ובשלט הם כתבו "מבצעים לרגל הפתיחה". מה יהיה על הפרנסה שלי?

השיב לו הרב – אתן לך עצה ופתרון טוב. תעלה את כל המחירים בעשרה שקלים, ותפרסם את זה בגדול, ואם עד עכשיו מכרת קילו בארבעים – תמכור קילו בחמישים. השיב לו היהודי בתמיהה – על אחת כמה וכמה?! אבל הרב עמד בתוקף – אני את שלי אמרתי. מכיוון שלאותו יהודי הייתה אמונת חכמים ודעת תורה, הוא עשה כדברי הרב. עבר חודש והוא רואה שזה לא מספיק, הם באמת פגעו לו בפרנסה, ובנוסף נפתחה עכשיו במקום גם מסעדה ועליה שלט – "כאן מוכרים כל מיני מאפים ועוגות", וזה בנוסף לאוכל שיש במסעדה. כלומר שכל מי שרוצה מאפים – יכול לקנותם גם במסעדה.

מה יהיה עכשיו? שוב חזר אותו יהודי לרבו. הרב שמע ואמר לו – עכשיו אני מציע לך לשים שלט, שאתה מעלה את המחירים בעוד עשרה שקלים, ובמקום חמישים – שישים. השיב לו היהודי – אוי ואבוי, עכשיו אף אחד לא יתקרב לחנות שלי בכלל, ואם עד עכשיו היו נכנסים לקוחות ספורים, עכשיו גם אלה לא ייכנסו. אבל הרב שוב נשאר בשלו – זו הצעתי עבורך. הוא עשה גם את זה וקיים דעת תורה. הוא שם שלט, "מבצע! במקום ארבעים – שישים שקלים לקילו". יש דבר כזה, גם זה מבצע...

בסיום השיחה הרב ביקש ממנו – אנא חזור לעדכן אותי אחרי מספר חודשים כיצד מתנהל העסק. אבל למעשה, היהודי שב לרבו רק לאחר חצי שנה, והגיע כשכולו שמח וקורן מאושר. שאל אותו הרב – מה קרה? והשיב לו היהודי – יותר טוב שהרב לא ישאל. לא הגעתי מרוב שהייתי עמוס בעבודה. כל החנות מלאה בלקוחות שבאים, נכנסים ויוצאים וקונים בשפע. ב"ה איזו פרנסה. למרות שיש קונדיטוריה לצידי, וגם מסעדה שמתחרה בי, אבל לא יאומן כי יסופר, שבועות ספורים לאחר שהייתי אצל הרב, וכבר אין לי זמן לנשום, לכן לא הגעתי אל הרב. פלא פלאים! אבל – אמר היהודי – שאלה אחת יש לי לכבוד הרב. הרב אמר לי להעלות את המחיר, וזה נגד ההגיון והשכל. במקום שהרב

יאמר לי להוריד מחירים, הרב אמר לי להעלות. כיצד זכיתי לפרנסה למרות שהעליתי את המחירים?! השיב לו הרב – עכשיו אגלה לך את הסוד, אותו תזכור כל ימי חייך.

אם הייתי אומר לך להוריד את המחירים, והיית מפרסם "במקום ארבעים שקלים – עשרים שקלים לקילו". כל הזמן היית חושב – 'אני' עושה מבצעים, וכך 'אני' מושך את הלקוחות, עשיתי משהו טוב, ולכן כל הקליינטים נשארו אצלי. היית מרגיש שלכדת את כולם דרך הפרסומות, וכך היית זוקף את כל הזכויות לעצמך. המשיך הרב ואמר לו – רציתי לעקור את זה מהשורש, כדי שתפנים שאתה לא עושה דבר, ואתה לא קשור להצלחה בפרנסה. לכן אמרתי לך להעלות את המחירים, וידעתי שברגע שתעלה את המחירים ותראה שאנשים לא באים, תרים עיניים לשמים ותאמר – 'ריבוננו של עולם, תראה את המחירים, אף אחד לא יגיע במחירים האלה, אני סומך עליך שתביא לי פרנסה' – ואני בטוח שזה מה שעשית! השיב לו היהודי – כבוד הרב צודק במאת האחוזים! כשהעליתי את המחירים ותליתי את השלט, ישבתי וקראתי תהילים בכוונה, ואמרתי לבורא עולם שעם המחירים האלה, רק הוא יסדר לי פרנסה, וכך באמת היה, תוך שבועות ספורים, מכיוון שהיהודי הזה האמין שבדרך הטבע אף אחד לא יכנס אליו, ולכן נשא עיניים לשמיים ואמר באמונה, "בורא עולם, אתה הזן והמפרנס" – הוא זכה לפרנסה.